

Міністерство освіти і науки України
Міністерство молоді та спорту України
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Департамент освіти і науки Запорізької обласної державної адміністрації
Вища лінгвістична школа в Ченстохово (Польща)
Гомельський державний університет імені Франциска Скорини (Білорусь)
Шуменський університет «Єпископ Костянтин Преславський» (Болгарія)
Благодійний Фонд The LEGO Foundation (Королівство Данія)
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Національна академія педагогічних наук України
Відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України
Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України
Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Бердянський державний педагогічний університет
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огіска
Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія

ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК УЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: СВІТОВІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ, УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

МАТЕРІАЛИ

II Всеукраїнської
науково-практичної конференції
з міжнародною участю

(6–8 червня 2019 р., м. Мелітополь, Україна)

Міністерство освіти і науки України
Міністерство молоді та спорту України
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Департамент освіти і науки Запорізької обласної державної адміністрації
Вища літвісвітня школа в Ченстохово (Польща)
Гомельський державний університет імені Франциска Скорини (Білорусь)
Шумський університет «Єпископ Костянтин Преславський» (Болгарія)
Благодійний Фонд The LEGO Foundation (Королівство Данія)
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Національна академія педагогічних наук України
Відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України
Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України
Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Бердянський державний педагогічний університет
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Хортиська національна навчально-реабілітаційна академія

ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК УЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: СВІТОВІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ, УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

МАТЕРІАЛИ

**II Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
(6-8 червня 2019 р., м. Мелітополь, Україна)**

Мелітополь
2019

УДК 378.091.21:005.322 (043.2)

О.75

Рекомендовано до друку вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Протокол № 14 від 28.05.2019 р.

- О 75 Особистісно-професійний розвиток учителя Нової української школи: світові освітні практики, український контекст:** Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (6-8 червня 2019 р., м. Мелітополь, Україна) / Ред.-упоряд. Дубяга С. М., Яковенко І. О. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. 315 с.

ISBN 978-617-7566-80-8

У збірнику висвітлено головні напрашування щодо реалізації Концепції Нової української школи. Обґрунтовано необхідність змін змісту і структури організаційно-методичного забезпечення, пошуку інноваційних підходів, активних форм і методів навчання. Визначено особливості готовності педагогів до змін в умовах впровадження Концепції Нової української школи. Зроблено акцент на важливості професійного розвитку сучасного вчителя.

Друкується в авторській редакції.

ISBN 978-617-7566-80-8

УДК 378.091.21:005.322 (043.2)

©Автори матеріалів, 2019

молодших школярів, позитивного емоційного ставлення до самого процесу пізнання в сучасних швидкозмінних умовах.

Список використаних джерел

1. Гільберг Т., Тарнавська С. Організація освітнього простору в 1 класі засобами інтегрованого курсу “Я досліджую світ”. *Початкова школа*. 2018. №8. С. 36–40.

2. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novyj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/> (дата звернення: 21.08.2018).

ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК УЧИТЕЛЯ БІОЛОГІВ НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Логвіна-Бик Тетяна Анатоліївна

вчитель-методист з біології,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри ботаніки і садово-паркового господарства

Бик Наталя Володимирівна

здобувач вищої освіти,

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького,

м. Мелітополь, Запорізька область

Анотація. Вчитель біології при організації навчального процесу з біології у новій українській школі використовує основні програмні документи, розвиває професійні і спеціальні компетентності вчителя біології, створює гармонійне освітнє середовище, впроваджує особистісно-орієнтовану модель освіти, інтегрує знання з біології та здійснює творчий розвиток школярів на уроках біології та в позаурочній роботі. Вчитель біології розвиває творчий потенціал учнів, створює необхідні умови для активізації пізнавальної дослідницької діяльності учнів; підвищує якість

викладання на основі впровадження нових інформаційних технологій; розвиває навчально-пізнавальну компетенцію учнів через вдосконалення загальних і спеціальних навчальних умінь, фіксує рівень навченості учнів при вивченні кожної теми; проводить цілеспрямовану роботу з обдарованими дітьми.

Ключові слова: нова українська школа, освітнє середовище, інтеграція в освіті.

Сучасний учитель біології в новій українській школі є одночасно викладачем, дослідником, науковцем, організатором діяльності учнів, активним учасником освітнього процесу, педагогом, помічником для учнів, консультантом та інше. В зв'язку з цим, всі зміни, які відбуваються у сучасній системі освіти, роблять актуальним підвищення кваліфікації та професіоналізму вчителя біології, тобто його професійної компетентності.

Розвиток професійної компетентності – це динамічний процес засвоєння і модернізації професійного досвіду, що веде до розвитку індивідуальних професійних якостей, накопичення професійного досвіду, що передбачає безперервну самоосвіту, саморозвиток і самовдосконалення педагога. Метою цієї роботи є розвиток професійних компетентностей вчителя біології та забезпечення розвитку комунікативної діяльності і особистісної сфери учнів.

Вчитель біології розвиває творчий потенціал учнів, створює необхідні умови для активізації пізнавальної дослідницької діяльності учнів; підвищує якість викладання на основі впровадження нових інформаційних технологій; розвиває навчально-пізнавальну компетенцію учнів через вдосконалення загальних і спеціальних навчальних умінь, фіксує рівень навченості учнів при вивченні кожної теми; проводить цілеспрямовану роботу з обдарованими дітьми. В системі освіти в останні роки відбуваються серйозні зміни, які суттєво впливають на зміст праці вчителя, його професійний статус. Перехід на нові освітні стандарти вимагає більш ретельної підготовки вчителя

біології до кожного уроку. Учитель, – це той, хто сам постійно вчиться. Саме цими обставинами обумовлена необхідність безперервної самоосвіти, яка набуває особливого значення, так як в практику роботи активно впроваджуються нові нетрадиційні форми навчання і виховання, педагогічного спілкування. Це означає, що необхідна наявність не стільки знань і умінь, скільки здатності по-новому вирішувати вже відомі завдання і проявляти творчий підхід до освітнього процесу.

Професійні компетентності вчителя біології:

1) Усвідомлення нових освітніх стандартів з біології, визначення їх особливостей, згідно Концепції нової української школи.

2) Використання в навчальному процесі з біології нових педагогічних технологій.

3) Вільне володіння можливостями INTERNET-ресурсу.

4) Методичне забезпечення навчального процесу з біології.

5) Удосконалення теоретичних знань у галузі класичної та сучасної педагогіки та психології.

6) Врахування особливостей організації та здійснення моніторингу навчальних досягнень школярів.

Спеціальні компетентності вчителя біології: 1) використання проектної діяльності на уроках біології: види та способи проектування; 2) нові форми, методи та методичні прийоми на уроках біології; 3) організація роботи з обдарованими дітьми (підготовка та участь в наукових конкурсах, олімпіадах, конгресах, науково-практичних конференціях).

В навчально-методичному посібнику “Нова українська школа: порадник для вчителя” особлива увага звертається на мету і головні компоненти Концепції Нової української школи, компетентнісний підхід та формування ключових компетентностей [1, с.11–12]. Увага вчителя біології також спрямовується на педагогіку партнерства [1, с. 16], принципи партнерства [1, с.16], залучення до спільної діяльності [1, с. 17], особливості організації освітнього процесу [1, с. 18], особистісно-орієнтовану модель

освітні [1, с. 18], формування загальнолюдських цінностей [1, с. 19], створення освітнього простору [1, с. 19], організацію освітнього середовища [1, с. 19]. Концепцією визначено складники, якими є: а) успішна організація навчально-виховного процесу; б) умотивований учень, який має свободу творчості й розвивається професійно; в) нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя, що забезпечує рівний доступ всіх дітей до якісної освіти [1, с. 11]. У світовому досліді складові розуміння компетентності як інтегрованого результату освіти, присвоєного особистістю. Автори дають визначення поняттю „Компетентність” – це динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність [1, с. 12]. У Концепції окремо акцентовано увагу на провадженні особистісно-орієнтованої моделі освіти, заснованої на педагогічній концепції розуміння компетентності [1, с. 18]. Вчитель розвиває активність учнів у навчальному процесі, опісляється на інтереси та досвід учнів, створює навчальне середовище, яке є перетворило навчання на скрапін елемент життя дитини; практично спрямовує навчальну діяльність; встановлює взаємозв'язок особистого розвитку дитини з її практичним досвідом; та відмовляється від орієнтації навчально-виховного процесу, опісляються на середнього школяра і обов'язково враховує інтереси кожної дитини у процесі навчання [1, с. 18].

У зв'язку з тим, що в шкільному процесі при викладанні біології зростає частка групової роботи, проєктно-і дослідницької діяльності, мають бути урізноманітнені варіанти упорядкування освітнього простору. Крім класичних варіантів класних кімнат доцільно використовувати новітні, мобільні робочі місця, які можна легко трансформувати для групової роботи [1, с. 20]. А вчитель біології, в свою чергу, повинен знати основи технології інформативного навчання та організації роботи учнів у складі груп з

гомогенним чи гетерогенним складом, вміти створювати та координувати постійно діючі групи учнів чи створенні груп змінного складу.

Метою другого циклу (6-9 класи) є здійснення навчального процесу з концентрацією педагогічної уваги на формуванні в учнів відповідальності і самостійності; підготовка до успішного навчання в основній школі. Його суттєвими ознаками є: використання у процесі навчання методів, які вчать здійснювати самостійний вибір, пов'язувати вивчене з практичним життям, враховують індивідуальність учня; запроваджується предметне навчання; частина предметів передбачатиме оцінювання [1, с. 20]. Таким чином, Концепцією нової української школи передбачено особистісні перетворення вчителя у навчальному процесі, професійний ріст та вдосконалення, мотивація до навчальної діяльності вчителя біології, розвиток гуманістичних та демократичних ідей і світогляду вчителя біології, необхідних сучасному суспільству. Вчитель використовує у процесі навчання методи та форми роботи, які вчать учнів здійснювати самостійний вибір, пов'язувати вивчене з практичним життям, враховують індивідуальність учня, завдяки чому запроваджується предметне навчання біології. Вчитель біології у учнів основної школи (6-9 класи) продовжує розвивати навички спілкування, а саме: а) висловлювати свої думки так, щоб вони були зрозумілими іншим; б) уважно слухати, коли говорять інші; в) вирішувати проблеми за допомогою слів; г) ділитися своїми думками та ідеями з іншими. Вчитель розвиває академічні навички у школярів у навчальному процесі: уміння досліджувати, аналізувати й оцінювати навчальний матеріал; уміння відповідати на запитання; уміння використовувати нову інформацію. Інтеграція в освіті розглядається як фактор розвитку освітніх систем; різновид наукової інтеграції, що здійснюється в межах педагогічної теорії та практики; вища форма відображення єдності цілей, принципів, змісту, форм організації процесу навчання та виховання; процес і результат взаємодії структурних елементів змісту освіти, який супроводжується зростом системності та спресованості знань учнів; цілеспрямоване об'єднання, синтез відповідних

навчальних дисциплін у самостійну систему цільового призначення, яка спрямована на забезпечення цілісності знань та вмій [1, с. 72].

На уроках біології вчитель здійснює інтегроване навчання, використовує діяльнісний підхід. Вчитель біології вчить учнів критично мислити, вирішувати навчальні проблеми, використовувати різні освітні технології для розвитку критичного мислення, стратегії розвитку критичного мислення (“мозкова атака”), ротаційні моделі та інше. Навчальний процес відповідає широкому спектру індивідуальних можливостей учнів; забезпечує гнучкі методи навчання, викладання, представлення навчального матеріалу; навчальні плани і освітні програми відповідають особливостям розвитку дітей.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. К. : ТОВ Видавничий дім “Плєяди”, 2017. 206 с.

ХІМІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТЬ

Максимов Олександр Сергійович

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри неорганічної хімії та хімічної освіти

Яковійчук Олександр Володимирович

асистент кафедри неорганічної хімії та хімічної освіти,

Мелітопольський державний педагогічний

університет імені Богдана Хмельницького,

м. Мелітополь, Запорізька область

Анотація: Хімічний експеримент у викладанні хімії середньої школи виступає як метод навчання і пізнання хімії та є потужним засобом навчання, а конкретно, формування хімічних понять. Демонстраційний та учнівський досліди через відчуття безпосередньо впливають на сприймання хімічного тексту (навчальний матеріал) уроку, уявлень про речовини та явища. На